

Quiltersgilde digitaal:

SHUTTERSTOCK / IVAN SMUK

Wie een afbeelding van een ander overneemt en deze gebruikt in een eigen werk heeft daarbij [meestal] toestemming van die ander nodig. Bovendien is het niet zomaar toegestaan zelfgemaakte foto's van andermans kunstwerk op een website te zetten. En staan er andere mensen herkenbaar op de foto, dan moet je als fotograaf rekening houden met het portretrecht. Onder quiltmakers en bloggers bestaat vaak verwarring over wat auteursrechtelijk nu eigenlijk wel en niet mag. Daarom een artikel over de specifieke regels rondom het beeldrecht.

[NIENKE SMIT EN MARJOLEIN DEN BOER]

Namaken mag niet zomaar

Laten we beginnen met de gulden regel: wie beeld van een ander wil publiceren, moet daarvoor toestemming vragen aan de maker of diens nabestaanden. Deze verplichting vervalt pas 70 jaar na de dood van de maker. Zo is het werk van Rembrandt rechtevrij, maar dat van Picasso niet. Wie ongevraagd een quilt maakt van een schilderij van een hedendaagse kunstenaar, loopt het risico een schadevergoeding te moeten betalen. Het feit dat textiel een ander materiaal is dan een schilderij of een foto, doet niets af aan het oorspronkelijke beeldrecht. Een werk van een ander mag je niet zomaar 'kopiëren' en openbaar maken. En nee, er bestaat geen regel waarbij je hiervan vrij-

gesteld bent zolang je maar x% afwijkt van het origineel. Namaken mag eenvoudig niet. En als het wel mag, zoals bij quiltpatronen, is dat expliciet vermeld en is het vaak beperkt tot het eigen gebruik.

Welke werken zijn beschermd?

Volgens de Auteurswet 1912 zijn "teken-, schilder-, bouw- en beeldhouwwerken, lithografieën, graveer- en andere plaatwerken", alsmede fotografische werken, filmwerken en "werken van toegepaste kunst en tekeningen en modellen van nijverheid" auteursrechtelijk beschermd. Om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen, moet een werk origineel zijn en het persoonlijk stempel/karakter van de maker dragen.

beeldrecht

Bij tekeningen, schilderijen is dit eigenlijk altijd het geval, omdat deze tot stand komen door de hand van de maker. Bij foto's ligt het iets lastiger maar daar is vaak wel weer aan te tonen wie de originele foto heeft gemaakt. Als een werk beschermd is, mag het niet worden gebruikt zonder toestemming van de maker. Dit betekent dat het niet gekopieerd en verspreid mag worden, en dus ook dat het niet zomaar op een website geplaatst mag worden.

Maar hoe zit het dan op internet?

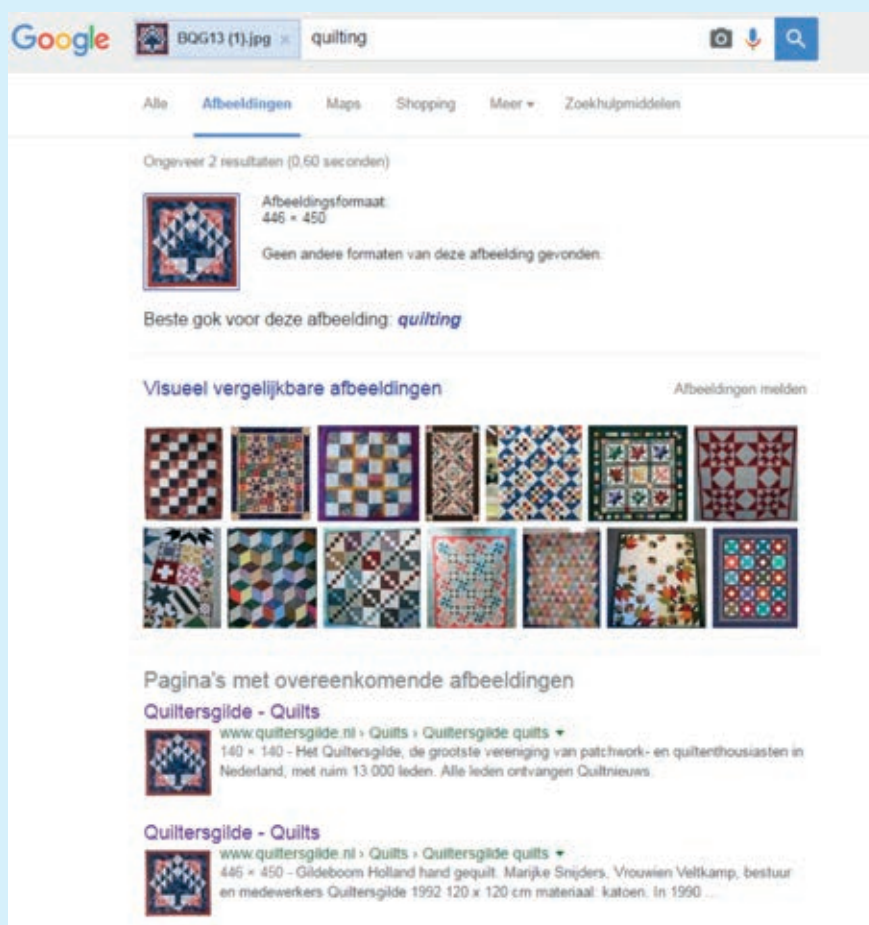
Vrijwel alle foto's en alle plaatjes die op internet te vinden zijn, zijn auteursrechtelijk beschermd. Dat de afbeelding al in de openbaarheid is gebracht door de publicatie op internet, maakt een afbeelding niet vogelvrij. Aanvragen van auteursrecht is niet nodig, dit wordt automatisch verkregen bij het scheppen van het beeld. Van veel werk op internet is niet bekend wie de maker is. Er zijn veel sites die overall beeldmateriaal vandaan halen om op hun eigen website te gebruiken. Denk ook aan Pinterest wat een verzameling beeldmateriaal is waarvan het op geen enkele manier zelf de rechten heeft. Pinterest kan dat doen omdat ze plaatjes leidt naar de originele bron en in die zin meer als verwijzer fungeert dan als rechthebbende. Bovendien legt ze de verantwoordelijkheid van de juiste bronvermelding bij de gebruikers. Het is dan soms onbegonnen werk om te achterhalen wie dat ene plaatje of die foto gemaakt heeft. Maar let op, auteursrechtelijk gezien betekent dit niet dat je de foto of het plaatje alsnog mag gebruiken. Het is de verantwoordelijkheid van de gebruiker om van alle auteursrechthebbenden toestemming te krijgen voor gebruik van hun werk. Weet je niet wie de maker is, dan mag je het werk niet kopiëren en publiceren.

tip:

Wil je proberen te achterhalen wie de eigenaar is van een foto of een werk? Probeer het eens met beeldvinder van Google: <https://www.google.com/imghp?hl=nl> [klik op het cameraatje en plak een url of upload de foto].

Voorbeeld van een geüploade foto die op www.quiltersgilde.nl te vinden is:

Quiltersgilde digitaal: beeldrecht

Niet-commercieel gebruik

Een ander veelgehoord argument is 'maar ik verdien er toch niks mee'. Veel websites en blogs maar ook quilts worden gemaakt door hobbyisten zonder enig winst oogmerk. Dergelijk gebruik is kleinschalig en de kans is klein dat de originele maker hierdoor [financiële] schade lijdt. Toch moet ook voor dit soort gebruik toestemming gevraagd worden. Want wie zonder toestemming een werk reproduceert of online plaatst, maakt inbreuk op het auteursrecht. Auteursrecht draait niet alleen om geleden financiële schade, door de reproductie vernietig je de 'originaliteit' en uniekheid van het eerste werk, en de kwaliteit kan de norm van de maker misschien niet doorstaan waardoor de maker ook reputatieschade leidt. Er zijn dus veel componenten aan het gebruiken van een beeld van een ander die niet louter financieel zijn.

Portretrecht

Het veiligste lijkt dus om al je foto's en afbeeldingen zelf te maken, en nooit een werk van een ander op de foto te zetten om verder te gebruiken. En er is nog een ander aspect waar je ook rekening mee moet houden. Het gebruik van een portret mag namelijk ook niet zomaar op een website: hiervoor geldt het portretrecht. Een portret betekent overigens niet alleen maar een foto van het gezicht. Zo gauw iemand herkenbaar op de foto staat, is de foto een portret. Een portret in de openbare ruimte mag gek genoeg zonder toestemming worden gepubliceerd. Maar let op:

de publicist moet rekening houden met de belangen van de gefotografeerde persoon. Als deze een redelijk belang heeft tegen publicatie, dan mag de foto niet gepubliceerd worden. Denk daar dus om bij het maken van foto's van bezoekers van een quiltexpositie. Als zij niet willen dat vastgelegd wordt dat zij daar die dag waren, of dat ze daar überhaupt waren, dan hebben ze daartoe het volste recht! Mensen onherkenbaar in beeld brengen is het advies als je de foto's op je website of blog wilt gebruiken.

Redactierichtlijn Quiltersgilde:

Quilts die op tentoonstellingen van het Quiltersgilde hangen, mogen gefotografeerd worden. Deze foto's zijn uitsluitend voor vertoning voor eigen gebruik, plaatsing op het internet is niet toegestaan. Dit houdt in dat plaatsing op websites, afgeschermdes sites, online fotoalbums en blogs niet is toegestaan. Kortom: de foto's mogen niet online gezet worden. Wilt u toch een foto van een quilt op uw website/blog plaatsen, neemt u dan contact op met de ontwerper/maker en vraag om uitdrukkelijke schriftelijke toestemming.

Verantwoordelijkheid Quiltersgilde

Waar individuele leden werk gaan insturen naar het Quiltersgilde, komt de eindverantwoordelijkheid van het Quiltersgilde ineens ook om de hoek kijken.

Het Quiltersgilde geeft immers een blad en kaarten uit met afbeeldingen van door leden gemaakte quilts. En ja, die quilts kunnen gemaakt zijn naar het beeld van een ander die daar auteursrecht op heeft. Afgezien van een paar uitzonderingen zijn uitgevers [het Quiltersgilde] en producenten [de quilters] verplicht de makers van de beelden te traceren om toestemming te vragen voor publicatie. Dat dit niet altijd meevalt, doet daar niets aan af. Het Quiltersgilde moet er op kunnen vertrouwen dat haar leden te goeder trouw handelen hierin. Vandaar dat we op het aanmeldingsformulier van tentoonstellingen informeren naar deze toestemming.

Conclusie

Er zijn maar een paar uitzonderingen waar het auteursrecht niet [meer] van toepassing is:

- De beeldeigenaar heeft expliciet toestemming gegeven
- De beeldeigenaar is langer dan 70 jaar overleden
- Het is kunst in de openbare ruimte. Dit mag worden afgebeeld zonder toestemming mits de foto het kunstwerk toont zoals het zich 'aldaar' bevindt.

Voor alle andere gevallen geldt: bij twijfel, niet doen. Auteursrecht is een serieuze aangelegenheid en kunstenaars kunnen tot grote bedragen eisen als schadevergoeding. Daarnaast wil je je reputatie als maker of als vereniging ook niet ter discussie stellen. Een werk is origineel of is dat niet, het grijze schemergebied 'geïnspireerd door' is vaak een twijfelachtig startpunt en kan beter vermeden worden.

